

60 GODIŠNJICA PROFESORA DR JOSIPA ROGLIĆA

Veljko Rogić, Zagreb

60-godišnjica rođenja prof. dra Josipa Roglića značajan je jubilej. Razvoj suvremene geografije u Hrvatskoj organski je povezan s ličnošću prof. dra Josipa Roglića, njegovim naučnim, pedagoškim i cjelokupnim javnim djelovanjem.

Rođen 1906. g. u Župi Biokovskoj, prof. Roglić je od najranije mladosti ostao intimno povezan s krškim i mediteranskim pejzažom svog rodnog kraja. Humanistička usmjerenost u periodu srednjoškolskog obrazovanja u Splitu istovremeno s razvijenim smislom za

prirodne nauke, imaju odlučno značenje u njegovoj prvoj orijentaciji studenta geografije Beogradskog univerziteta 1926—1930.

Tadašnja beogradska regionalno-geografska škola na čelu sa prof. Borom Milojevićem s naglašenom orijentacijom na izučavanje geografskih kompleksa, izdvojenih primarno na osnovu prirodno uvjetovanih faktora, ima velik utjecaj na prvo profesionalno formiranje mladog geografa. Prvi radovi neposredno nakon diplomiranja, u vrijeme kada je bio suplent i profesor na realci i gimnaziji u Beogradu, nose pečat takve geografske orijentacije. Sigurno je da upravo stavljanje glavnog naglaska na terenski rad u svrhu regionalno geografskih istraživanja ostavlja najpozitivnije učinke na mladog i darovitog naučnog radnika. Prva terenska istraživanja a napose stalna težnja da na osnovu neposrednog istraživanja provjeri postojeće opće naučne koncepcije o našem dinarskom prostoru, orijentiraju naučni rad prof. Roglića sve više prema proučavanju krša. Izabравši kao temu za svoju doktorsku disertaciju morfološku studiju Biokova, ta prva izrazito fizičko-geografska odnosno geomorfološka orijentacija prof. Roglića dobiva glavno značenje za njegov daljni naučni rad. Novim rezultatima bogat studij složene morfološke problematike krša u pravom smislu započinje, međutim, tek nakon položenog doktorata. Izvanredno temeljita morfološka monografija Biokova još je pod jakim utjecajem klasičnih geomorfoloških koncepcija a naročito postojećih ideja krške morfogeneze.

Izrazito naglašena kritičnost i stalna težnja da objašnjenje geneze postojećih formi reljefa bude prvenstveno rezultat neposrednog proučavanja i utvrđivanja specifičnih uvjeta sredine, nagovješćuju budući razvoj jednog od najistaknutijih stručnjaka krške morfologije. Studijski boravak u Francuskoj, naročito upoznavanje s radom škole prof. Bauliga te boravak u Berlinu i Beču omogućuju prof. Rogliću direktan kontakt s tada vodećim svjetskim stručnjacima. Nastavak samostalnih terenskih istraživanja u dinarskom kršu daje ubrzo sve značajnije rezultate. Iako zauzet redovnim poslovima profesora srednje škole, prof. Roglić razvija u periodu 1931—1940. vrlo plodan i rezultatima bogat naučno istraživački rad. Radovi o dinarskim poljima mogu se označiti kao najvažnija progresivna prekretnica u naučno istraživačkom radu prof. Roglića. Oni istovremeno imaju ogromno značenje za razvoj proučavanja evolucije krškog reljefa uopće a našeg dinarskog napose. To prvenstveno dolazi do izražaja u radovima o Kupreskom i Vukovskom te Duvanjskom polju. I u svjetskoj literaturi ti radovi imaju posebno, pionirsko značenje, jer su oni, zajedno s tada sve brojnijim rezultatima istraživanja ekvatorijalnih i tropskih krških krajeva inicirali potpuno novu klima-morfološku orijentaciju krške morfologije. Usprkos izrazito fizičko-geografske odnosno geomorfološke orijentacije, bazni geografski interes prof. Roglića je ipak ostao fiksiran na regionalnom kompleksu u kome je reljef, iako najizrazitiji, samo jedan od elemenata prirodne osnove. Kao što je i prvi

samostalan objavljen naučni rad bio posvećen problematici naselja, tako i kasnije prof. Roglić nastoji da svoje fizičko-geografske studije proširi na cjelokupnu regionalnu problematiku istraživanih prostora. Cjelokupni geografski relevantni društveno-ekonomski kompleks problema Imotskog polja iznesen u predratnoj studiji, to najbolje pokazuje.

Ratno razdoblje prekida plodan geografski naučno istraživački rad prof. Roglića. U ratnim godinama prof. Roglić započinje pripremati dokumentacioni materijal o Istri, koji će biti korišten neposredno nakon oslobođenja kao geografska argumentacija jugoslavenske delegacije na mirovnoj konferenciji u Parizu o novim granicama Jugoslavije i Italije. U prve dvije poslijeratne godine gotovo svu aktivnost prof. Roglića apsorbirao je rad na graničnim problemima.

Nakon svršetka mnogostrukog rada u vezi s problemom granica SFRJ, prof. Roglić organizira nov Geografski zavod na tadašnjem Filozofskom a kasnije Prirodoslovno matematičkom fakultetu. Od dviju slabo opremljenih katedri (katedra za fizičku geografiju i katedra za geografiju) stvoren je po prvi puta jedinstven Geografski zavod kao prva centralna geografska institucija u Hrvatskoj. Dugogodišnji nedostatak jedinstvenog geografskog nastavnog i naučnog centra teško se je osjećao. Novi jedinstveni Geografski zavod razvijao se usprkos tome vrlo uspješno zahvaljujući to prvenstveno energiji, znanju a osobito izvanrednom poletu i oduševljenju prof. Roglića. Postepeno Geografski zavod se razvija u jednu od najbolje opremljenih institucija te vrsti u našoj zemlji.

U novom geografskom centru pod rukovodstvom prof. Roglića postepeno se iz mladih, poslije rata diplomiranih studenata stvara novo jezgro naučno geografskog rada u Hrvatskoj. Neumorna energija prof. Roglića ne ograničuje se samo na stvaranje i razvoj Geografskog zavoda. Njegovom inicijativom i organizacijskim djelovanjem ostvaruju se po prvi puta ranije stalno neuspješna nastojanja u cilju osnivanja Geografskog društva — prve stručno geografske organizacije u Hrvatskoj. U onim poslijeratnim danima na drugom katu zgrade na Marulićevom trgu svaki dan je donosio nešto novo: uređenje prostora, izgradnja i širenje zavoda, organizacija i opremanje biblioteke, seminara, kartografske zbirke i odjela, prvi društveni sastanci, prvi stručno geografski časopis itd. Sva ta mnogostruka i plodna aktivnost stalno podsticana, usmjeravana i organizirana neumornom energijom prof. Roglića aktivirala je osobito prve poslijeratne organizacije studenata. Njegovo djelovanje najviše je doprinijelo razvoju optimističkog duha i oduševljenja za novu suvremenu geografiju uporedo sa stalnom težnjom za progresivnim razvojem i usavršavanjem što nije moglo ostati bez rezultata. Novi jedinstveni centar geografskog rada u Hrvatskoj postao je na taj način sve više poznat i cijenjen ne samo u zemlji nego i u svijetu. Neposredno poslije rata u novi zagrebački geografski centar dolazi prof. A. Blanc iz Pariza koji ovdje izrađuje

svoju izvanredno uspjelu disertaciju o zapadnoj Hrvatskoj. Iza nje, čitav niz stranih geografskih stručnjaka traži i uspostavlja veze s našim centrom. Primjer i potsticaj prof. Roglića u stalnom nastojanju ka što svestranijem znanju stranih jezika našli su odaziv kod nove generacije koja se formirala poslije rata.

Bogat i uspješan rad našeg Društva pod dugogodišnjim rukovodstvom prof. Roglića kao njegovog predsjednika jest temelj na kome i danas razvijamo našu aktivnost. Usprkos golemog opsega organizatorskog djelovanja, opsežne nastavne aktivnosti, prof. Roglić u novom poslijeratnom periodu razvija izvanredno plodan naučno istraživački rad. Radovima o krškim zaravnima i kritičkom analizom klasičnih koncepcija morfogeneze jugoslavenskog prostora, prof. Roglić poslije rata daje potpuno nov sadržaj geomorfološkom istraživanju. U još potpunijoj mjeri nego u predratnom periodu, naučni rad prof. Roglića usprkos određene specijalizacije prema geomorfologiji naročito geomorfologiji krša, ima jasno istaknutu kompleksnu regionalnu orijentaciju. U poslijeratnim studijama, člancima, radovima i prikazima, šire kompleksne regionalne problematike prof. Roglića sve više dolazi do izražaja nastojanje da se njima sugeriraju najoptimalniji pravci društveno ekonomskog razvoja koji kvalitativno mijenjaju geografske osobine našeg prostora. Isticanje važnosti maritimne, jadranske orijentacije, naročito aktivnost u cilju spoznaje geografske i društveno ekonomske važnosti nove prometne magistrale na srednji Jadran to najbolje pokazuju.

Prof. Rogliću koji je dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, počasni član Srpskog geografskog društva, Geografskog društva u Parizu, Društva za geografiju i statistiku u Frankfurtu, predana je prošle godine diploma počasnog doktora Univerziteta u Dijonu. Za svoj rad također prošle godine prof. Roglić je odlikovan ordenom rada.

U želji da na skroman način istaknemo značajne rezultate plodnog naučnog rada i velike zasluge prof. Roglića za razvoj naše geografije, želimo da ovaj broj Geografskog glasnika bude u znaku tog jubileja.

POPIS IZABRANIH NAJVAŽNIJIH NAUČNIH I STRUČNIH RADOVA

I Naučni radovi

1. Privreda i naselja Makarskog primorja. Glasnik Geogr. društva Beograd, 1931.
2. Glacijalni tragovi na Biokovu. Pos. izd. Geogr. društva., sv. 10 Beograd, 1931.
3. Biokovo. Posebna izdanja Geogr. društva, knjiga 18 Beograd 1935.

4. Eustatički i glacioeustatički pokreti. Glasnik Geogr. društva Beograd, 1935.
5. Antropogeografske osobine Imotskog polja. Glasnik Geogr. društva Beograd, 1937.
6. Antropogeografske osobine i značaj Imotskog polja. Zbornik na IV kongres slavjanskih geografi i etnografi v Sofie, 1938.
7. Dve pećine u okolini Imotskog polja. Geološki anali Balkanskog poluostrva, knj. 15. Beograd, 1938.
8. Imotsko polje. Posebna izdanja Geogr. društva Knjiga 21. Beograd, 1938.
9. Les niveaux d'erosion sur le partour du Polje d'Imotski Comptes rendus du Cong. inter de Géographie. T. II Amsterdam, 1938.
10. Ein Beitrag zur Kenntnis der Karstformen in der dinarischen Dolomiten. Hrvatski geogr. glasnik. Zagreb, 1939.
11. Morphologie der Poljen von Kupres und Vukovsko. Zeitschr. d. Gesell. f. Erdkunde. Berlin, 1939.
12. Geomorphologische Studie über das Duvanjsko Polje (Po-
13. La Marche Julienne. Aperçu géographique. Sušak, 1945.
14. Le recensement de 1910. ses methodes et son application dans le Marche Julienne. Mitteil. d. Geogr. Gesell. Wien, 1940.
15. Geomorfološka istraživanja na Kvarnerskim otocima i Zadarskom primorju. Ljetopis JAZU. knj. 55. Zagreb, 1949.
16. Geografski položaj i ekonomski razvoj FNR Jugoslavije. Geogr. glasnik br. 11—12, Zagreb, 1950.
17. Čepičko polje. Geografski glasnik br. 11—12, Zagreb, 1950.
18. Rijeka. Kongresi geografa Jugoslavije I. Zagreb, 1950.
19. Osobine i važnosti novooslobođenih krajeva. Kongresi geografa Jugoslavije I. Zagreb, 1950.
20. Unsko-koranska zaravan i Plitvička jezera. Geografski glasnik br. 13, Zagreb, 1951.
21. Humina, Rudine i Površi. Geografski glasnik br. 13, Zagreb, 1951.
22. Geography in Yugoslavia. Geographical Journal, 118/2. London, 1952.
23. Problem neogenog abrazionog reljefa. Drugi kongres geografa Jugoslavije. Skopje, 1952.
24. Le surface de corrosion dans le karst dinarique. Proceedings of XVIIth International Geographical Congress. Washington, 1953.
25. XVII međunarodni geografski kongres. Geografski glasnik br. 14—15. Zagreb, 1953.
26. Polja zapadne Bosne i Hercegovine. Treći kongres geografa Jugoslavije, Sarajevo 1954.
27. Korrosive Ebenen im Dinaric Karst. Erdkunde. B. VIII. Bonn 1954.
28. Prilog regionalnoj podjeli Jugoslavije. Geografski glasnik br. 16—17. Zagreb, 1955.

29. Neki osnovni problemi krša. Izvještaj o radu IV. kongresa geografa Jugoslavije, Beograd, 1956.
30. Geomorfološka istraživanja u srednjem porječju Neretve. Ljetopis JAZU, knjiga 60, Zagreb, 1956.
31. Prilog poznavanju humljačkog stočarstva. Geografski glasnik br. 18. Zagreb, 1956.
32. Quelques problèmes fondamentaux du Karst. L'Information géographique. No 1, Paris, 1957.
33. Zaravni na vapnencima. Geografski glasnik br. 14. Zagreb, 1957.
34. Deset godina Geografskog društva Hrvatske. Geografski glasnik br. 19. Zagreb, 1957.
35. Karakteristike pejzaža i mogućnosti iskorišćavanja Plitvičkih jezera. Zbornik »Plitvička jezera«, Zagreb, 1958.
36. Terasa i erozijski nivoi. Geografski glasnik br. 20, Zagreb 1958.
37. Krš u dolomitima (s I. Baučićem). Geografski glasnik br. 20, Zagreb, 1958.
38. Pleistocensko jezero u dolini Zete. Geografski glasnik br. 20, Zagreb, 1958.
39. Izvještaj o istraživanju glacijacije na planinama oko srednje Neretve. Ljetopis, knjiga 63. Zagreb, 1959.
40. Prilog poznavanju glacijacije i evolucije reljefa na planinama oko srednje Neretve, Geografski glasnik br. 21, Zagreb, 1959.
41. Značajna stogodišnjica. Geografski glasnik br. 21, Zagreb, 1959.
42. Das Verhältniss der Flusserosion zum Karstprozess. Zeitschrift für Geomorphologie. B. 4, H. 2, Göttingen, 1960.
43. Neki osnovni problemi geografije. Geografski glasnik br. 22, Zagreb, 1960.
44. Geografija u Hrvatskoj (1945—59). Spomenica u počast 40-godišnjice SKJ. Zagreb, 1960.
45. XX međunarodni geografski kongres. Geografski glasnik br. 22, Zagreb, 1960.
46. Die gegenwärtige Probleme der Geographie. Geographische Rundschau, No 11. Braunschweig, 1961.
47. Odnos morske razine i cirkulacije vode u kršu. Drugi speleološki kongres. Zagreb, 1961.
48. Značajna diskusija. Geografski glasnik br. 23, Zagreb, 1961.
49. Prilog poznavanju razvoja Cvijićeve misli o kršu. Geografski glasnik br. 23, Zagreb, 1961.
50. Korozijski oblici u pokrivenom kršu. Glasnik Srpskog geografskog društva. Sv. 41/1. Beograd, 1961.
51. Život i rad prof. I. Rubića. Geografski glasnik br. 23, Zagreb, 1961.
52. Glaciation of the Dinaric mountains and its effects on the Karst. Report of the VIth international congress of quaternary Warsaw, 1961.

53. Geographical Setting of Medieval Dubrovnik. Geographical Essays on Eastern Europe. Bloomington, 1961.

54. Die Wirtschaftsgeographischen Beziehungen des jugoslawischen Küstenlandes mit östlichen Bundesländern Österreichs. Österreichischen Osthefte. Wien, 1962.

55. Reljef naše obale. Pomorski zbornik I. Zagreb, 1962.

56. Opći uvjeti razvitka luka u Jugoslaviji. Prilog investicionom programu razvitka riječke luke 1861—1875. Tiskano kao rukopis. Rijeka, 1962.

57. Geografsko značenje turizma. Geografski glasnik br. 24, Zagreb, 1962.

58. Zagreb. Die Grundlagen und das Wesen seines schnellen Wachstums. Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft. B. 105, H. I/II. Wien, 1963.

59. Karstwalleyes in the Dinaric karst. Erdkunde B. 18, Bonn, 1964.

60. Les poljés du Karst dinarique et les modifications climatiques du quaternaire. La revue de Géographie. A. 88, f. 1—2, Bruxelles, 1964.

61. Jugoslavenska geografija između dva kongresa. Zbornik VII kongresa geografa SFRJ. Zagreb, 1964.

62. Geografsko izučavanje reljefa. Zbornik VII kongresa geografa SFRJ. Zagreb, 1964.

63. 20. međunarodni geografski kongres i 11. skupština Međunarodne geografske unije. Geografski glasnik br. 26, Zagreb, 1964.

64. The yugoslav littoral (u Houstonu, J. M., The Western Mediterranean World p. 546—579). London, 1964.

65. Les liens entre géographes français et yugoslaves. Annales de l'institute français de Zagreb. Ser. 2, N. 14—17. Zagreb, 1964—65.

66. The Depth of the fissure circulation of water and the evolution of subterranean cavities in the Dinaric karst. Problems of the speleological research. Prague, 1965.

67. The delimitations and morphological types of the Dinaric karst. Naše Jame, sv. VII, Ljubljana, 1965.

68. Litoralizacija i njeno značenje. Pomorski zbornik, br. 4. Zagreb, 1966.

69. Jovan Cvijić i njegovo djelo. Geografski glasnik br. 27, Zagreb, 1965.

II Stručni radovi

1. Le cadastre nationale de l'Istrie (u suradnji s M. Rojnićem i R. Meixnerom) Sušak, 1964.

2. Geografija i geografi u suvremenom odgoju. Geografski horizont br. 1—2, Zagreb, 1955.

3. O strukturi i općoj cirkulaciji atmosfere. Geografski horizont G. 2, br. 3—4, Zagreb, 1956.

4. Kalifornija, zemlja brzog preobražaja. Geografski horizont G. 6, br. 3, Zagreb, 1960.
5. Moskva — Ostvarenje nacionalnog mita. Geografski horizont G. 10, br. 3, Zagreb, 1964.
6. Geografski aspekt prometa. Geografski horizont G. 11, br. 3—4, Zagreb, 1965.
7. Geografski elementi i faktori. Udžbenik za I razred gimnazije (šest izdanja) Zagreb, 1959—1965.
8. Osnovi kartografije (skripta). Zagreb, 1963.
9. Cestovna veza između srednjeg primorja i zaleđa. Iseljenički kalendar. Zagreb, 1965.
10. Neke značajke kretanja stanovništva Jugoslavije. Iseljenički kalendar. Zagreb, 1966.
11. Tendencije regionalnog povezivanja u SR Hrvatskoj. Iseljenički kalendar. Zagreb, 1967.
12. Jugoslavija. Geografski pregled u Enciklopedia Hebraica. Jerusalem, 1961.
13. Geografske regije NR Hrvatske (Enciklopedija Jugoslavije V).
14. Geografski pregled Atlantskog oceana, Amerike, Azije, Kanade, USA, Francuske, Kine, Indije, Japana, Indonezije, Filipina i mnogobrojni drugi članci o manjim objektima iz pomenutih prostora (u Hrvatskoj enciklopediji, Pomorskoj enciklopediji, Enciklopediji Jugoslavije i dr.).
15. Litoralizacija. Prekretnički i perspektivni proces. Umnožio Ekonomski institut, Split, 1966.
16. Geografske osobine porječja Neretve. Elaborat za hidrotehnički plan Neretve — u rukopisu. (1955).
17. Geografske osobine položaja i značenja Rijeke. Elaborat za investicioni plan riječke luke. Umnoženo kao rukopis. Rijeka, 1958.
18. Rijeka u Jugoslaviji. Elaborat za investicioni plan riječke luke. Umnoženo kao rukopis. Rijeka, 1958.
19. Autocesta između primorja i zaleđa. Prilog poznavanju i rješenju problema. Elaborat umnožen u Urbanističkom institutu kotara Split. Split, 1962.
20. Elementi i dinamika reljefa zagrebačke regije. Elaborat za potrebe Geografskog instituta PMF-a. Zagreb, 1963.
21. Prometno-geografski položaj i problemi Jugoslavije. Elaborat za potrebe Sekretarijata za promet SR Hrvatske. Umnoženo kao rukopis. Zagreb, 1964.
22. Kliženja u okolici Zagreba. Elaborat za potrebe Geografskog instituta PMF-a. Zagreb, 1964.
23. Geografske jedinice i osobine cjeline Zagrebačke regije. Elaborat za potrebe Geografskog instituta PMF-a. Zagreb, 1964.
24. Zaključne sinteze o prirodnim osobinama Zagrebačke regije (uz suradnju M. Friganovića). Elaborat za potrebe Geografskog instituta PMF-a. Zagreb, 1965.

25. Osnovne geografske karakteristike jadranskog područja. Prirodna obilježja. Elaborat za potrebe Urbanističkog instituta SR Hrvatske. Zagreb, 1965.

26. Prometno-geografski položaj jadranskog područja. Elaborat za potrebe Urbanističkog instituta SR Hrvatske. Zagreb, 1965.

SUMMARY

The 60th anniversary of Professor Josip Roglić

by Veljko Rogić

The 60th anniversary of Professor Josip Roglić, D. Sc., is a significant date. The development of modern geography in Croatia is closely associated with his personality, his scientific, educational and all his public activities.

Wishing to mark the significant results of his fertile scientific work and his great merits for the development of geography in Croatia in a fitting way we dedicate this number of the Geografski glasnik to Professor Josip Roglić, D. Sc., on his 60th birthday.